

MERHABA

Feminist Yaklaşımlar'ı yayına hazırlamakta hiç bu kadar zorlandığımızı hatırlamıyoruz. Şubat ayında yayımladığımız son sayımızdan bu yana öylesine önemli gelişmeler yaşandı ve yaşanmaya da devam ediyor ki... Öncelikle, Türkiye'nin son otuz beş yılına damgasını vuran iç savaşa dair "silahların susması ve can kayıplarının sona ermesi" için müzakere süreci başladı ve yeni bir dönemin başlayacağına dair ciddi bir umut kapısı aralandı. Elbette ki on binlerce kişinin yaşamını yitirdiği, nicelerinin yerlerinden edildiği bir iç savaş öyle kolay kolay sonlanamaz ve barış bir anda tesis edilemez. Hele de cezaevine konulan öğrenciler, gazeteciler, sendika çalışanları, avukatlar, kadın hareketi aktivistleri Kürt siyasetçiler, milletvekilleri, belediye başkanları ve daha pek çoklarının davaları henüz sonuçlanmamış ve yeni gözaltılar da yaşanıyor. Fakat sıcak savaşa ara verilmesinin ve barış sürecinin gündeme gelmesinin başlı başına umut verici olduğu çok açık. Geçmişte defalarca denenmiş ve her defasında hüsrarla sonuçlanan müzakerelerin bu sefer nasıl ilerleyeceği, hükümetin demokratikleşme yönünde ne tür adımlar atacağı ve belki de en önemlisi barışın toplumsallaştırılması sürecine Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan tüm insanlardan ne tür tepkiler veya katkılar geleceği tartışılmaları ise halen devam ediyor.

İşte bu barış ikliminde, Mayıs ayı sonunda öyle bir rüzgar esti ki çok çeşitli kesimlerden birçok insanı peşinden sürükledi, içine kattı ve bazen de savurdu. Daha önce dergi içeriği ile ilgili yaptığımız hazırlıkları tuz buz etti. Yerine ne koyacağımızı bilmek de hiç kolay değildi. Her şey o kadar hızlı yaşanıyordu ki! Stratejilerimiz yalnızca birer saatlik olabiliyordu bazen. Evet, Gezi Parkı sürecinden bahsediyoruz. Ana akım medyanın ve hükümetin tüm çabalarına rağmen Türkiye'de vicdanlara seslenmeyi başarabilen, İstanbul'un kalbi Taksim'de birkaç haftalık da olsa özgürlüğün tadının ne menem bir şey olduğuna dair bir his yaratan bu deneyimden.

Küresel sosyal hareketler tarafından her fırsatta tekrarlanan "Farklı bir dünya mümkün!" sloganı hiç bu kadar vücut bulmamıştı zihinlerde. Gezi Parkı bambaşka bir kamusal alan yarattı ve bu kamusal alandaki karşılaşmalar en çok da daha önce birbirlerinden kaçan, birbirlerini görmezden gelen, birbirlerinin olsa olsa arkasından konuşan gruplar arasında yaşandı. O yüzden "Teşekkürler Tayyip," dedi herkes, "Bizi birbirimize kavuşturduğun için teşekkürler, "beş benzemez"i bir araya getirdiğin için, daha önce etraftan dolanıp

geçtiğimiz Gezi Parkı'nın nasıl da serin ve ferah olduğunu gösterdiğin için teşekkürler.” Ve “artık özgürlüğü öğrendik” dedi sokak, “Bakalım bundan sonra ne yapacaksınız? Aldık bir kere tadını.”

Her ne kadar faiz lobisiydi, oydu, buydu dese de hükümet, ana akım siyasetin ana akım aktörleri –iktidarı da muhalefeti de– şaşırıldı olanlara. Görünen o ki, on yıllık iktidar dönemi, hükümeti o sık sık sözünü ettiği taban siyasetinden epeyce koparmış; zira sokağın nabzını tutamamış. Ekonomiden siyasete, sanata, inanç biçimine, maneviyata, gündelik hayatın nasıl örgütleneceğine, üreme haklarına kadar pek çok alanda yürüttüğü tepeden inmece politikaların insanları nasıl bunalttığını görememiş. Toplumun yaşam biçiminin, duygularının, isteklerinin, inançlarının, inançsızlıklarının, cinselliğinin, kadınların doğurganlığının nasıl olabileceğine dair kurallar listesinin sorgusuz sualsiz kabul edileceğini, birkaç basın açıklaması sonrası toplanan kalabalıkların dağılıvereceğini düşünmüş.

Zira birçok durumda da böyle oldu. Ama gittikçe inşaat alanına dönen İstanbul'da yeşil alanı korumak için başlayan Gezi Parkı'ndaki çevreci direniş, polisin aşırı biber gazı kullanarak müdahale etmesi sonrasında, 31 Mayıs akşamı kitlesel bir isyana dönüşerek hükümeti de muhalefeti de şaşkına çevirdi. Çevreci eylemlere dönük şiddetli müdahale belki de bardağı taşıran son damla oldu. Pek çok şehre yayılan isyanlar hükümetin uzun süredir yürüttüğü otoriter politikalara yanıt veriyor ve “Artık yeter!” diyordu. Gündelik hayatta yan yana gelmesini tasavvur edemeyeceğimiz gruplar bir araya geliyor, LGBTQ'lar, Müslümanlar, sosyalistler, ulusalcılar, Kürtler, anarşistler ve daha niceleri sokağa çıktıklarında kendilerini ötekileştiren ve kendilerinin ötekileştirdikleri birçok grupla yan yana buluyordu kendilerini. Bu yan yana gelişler tabii ki belli çatışmaları ve uzlaşmaları da beraberinde getirdi. Alanlarda, parklarda taşınan siyasi simgelerden, mitinglerdeki kürsü konuşmalarına kadar çok çeşitli başlıklarda çok sayıda tartışma yaşandı. En azından Gezi Parkı ve sonrasında oluşan çeşitli park platformları, çoğulculuk temelinde uzlaşma arayışlarına sahne oldu. Tüm bunların ortasında, Lice'deki, kalekol yapımlarını protesto eden halkın gördüğü muamele ve yaşanan kayıp karşısında gösterilen yaygın tepki ise hem barış talebini ülkenin “Batı”sında da sahiplenilen ciddi bir kesim olduğunu gösterdi, hem de barış sürecinin ülke içindeki genel demokrasi sorunlarından ayrı düşünülemediğini kanıtladı.

Gerçi hükümet eylemcileri hâlâ “çapulcular, vandallar, barbarlar, ayaklar” diye tanımlamakta ısrarlı görünüyor. Oysa, Gezi sürecindeki karşılaşmalar, çatışmalar, uzlaşmalar ve hareketin tüm siyasetleri aşan yapısı katılan herkesi dönüştüren bir deneyim yaşıyor. Sokak o kadar yaratıcı ki hareketin altını boşaltmak için kullanılan bu dili yapıbozumuna uğrattı iktidara

karşı geri püskürtüyor. Örneğin, “Everyday I am chappulling” o *cool* sloganlardan biri haline geliyor. Bu da iktidar sahipleri için belki de en büyük tehlike. Çünkü Gezi süreci ile birlikte sosyal ve siyasi düzene dair her türlü mit sorgulanmaya başlandı. Siyasetin yalnızca temsili demokrasiden ibaret olmadığı, hiyerarşik yapılarıyla siyasi kurumların toplumsal dönüşümün tek öznesi olmadığı gözler önüne serildi. Yalnızca hükümetin değil, muhalefetin dili de ve hatta direnişin dili de bu sorgulamadan nasibini aldı. Ulusalçı kesimlerden yükselen militarizmin farklı bir övgüsü olan “Hepimiz Mustafa Kemal’in askerleriyiz” sloganına karşı “Mustafa Keser’in askerleriyiz” yanıtı verildi ve “kimsenin askeri olmayacağız, ölmeyeceğiz, öldürmeyeceğiz” denildi. Ayrıca direnişin ilk günlerinde sokaklarda ağızdan ağıza dolaşan, duvarlara yazılan cinsiyetçi küfürler ve hakaretler de yine aynı eleştirel süzgeçten geçirildi. Hareketin getirdiği tüm bu eleştirel ve özeleştirel kültür gösteriyor ki siyaset şimdi çok başka bir şey ve o şey her an yaşanan karşılaşmalarla değişiyor, dönüşüyor. Tüm bunlar ise siyaset dünyasında iktidar kavgasına düşmüşlerin, rant peşindeki lobilerin çok da anlamayacağı şeyler. Tam da bu yüzden başbakan bu kadar sert. Toplumsal hafızadan kazımak istiyor bu deneyimi. Yöntem olarak da sürecin başından beri yapmayacaklarını söyledikleri “cadı avı”nı kullanıyor maalesef. Polisin sokaklarda pervasızca şiddet uygulaması, insanların canına kastetmesi, can alması, sakat bırakması, yakaladığı, gözaltına aldığı kişilere işkence ve tacizlerde bulunması “kahramanlık destanı” olarak ödüllendiriliyor. Sanatçılar tehdit edilip hedef tahtasına oturtuluyor. Toplumsal ayrışmalara, ikiliklere davet çıkarılıyor.

Medyaya ve hükümete rağmen, Gezi eylemcileri mücadelelerini İstanbul’un farklı yerlerindeki forumlarla ve toplu eylemlerle devam ettiriyor. Bütün bunlar insanı umutlandırırken, sürecin belirsizliği de haliyle endişeye neden oluyor. Bu süreci tekleştirip yüceltmek, onu küçümsemek veya şiddetle bastırmaya çalışmak kadar tehlikeli. Bütün bu yaşananların barış süreciyle ilişkisini göz ardı etmek de öyle... Taksim Gezi Parkı’nda başlayan, ülkenin çeşitli şehirlerine yayılan ve şimdilerde hemen her mahalle ve semtte yerel meclislere, park toplantılarına evrilmeye çalışılan bu siyasete müdahil olma süreci toplumun her kesimi için oldukça tarihi ve kritik öneme sahip. “Başka bir dünya mümkün” şiarını hayata geçirebilmek için “bu daha başlangıç, mücadeleye devam” sözünün altını nasıl dolduracağımıza iyi karar vermemiz gerekiyor.

Dergimizin yirminci sayısını temennilerle çıkarıyoruz. Dileriz bu bir başlangıç olur ve biz de ilerleyen sayılarımızda bu mücadelenin nabzını tutmaya, sürece müdahil olmaya ve süreci tarihe not düşmeye devam ederiz.

Bu sayıda yer alan yazıların bir kısmı Gezi Parkı eylemleri sürecine tanıklık eden kişilerin, farklı noktalardan sürece dair izlenimlerini paylaşmayı hedefliyor. Söz konusu yazıların henüz sürecin üçüncü haftasında kaleme alınmış olduğunu ve genel değerlendirmelerden öte öncelikli hedefinin izlenimleri okuyucuyla paylaşmak olduğunu özellikle belirtmek isteriz. İpek Tabur, Şebnem Keniş ve Nihal Albayrak kendi deneyimleri üzerinden bu sayımıza Gezi'yi değerlendirdiler; süreç boyunca ne hissettiklerini, ne yaşadıklarını ve süreçten ne gibi sonuçlar çıkardıklarını anlattılar. Sürece dair başörtülü kadınların deneyimleri, kendilerini ve süreci nasıl değerlendiklerine dair sohbetleri ise Rumeysa Çamdereli tarafından yapılan “Helal Olsun, Sen de (!) Buradasın” isimli söyleşide sunuluyor. Eren Keskin ile “Barış Süreci ve Gezi Direnişi Üzerine” yapılan söyleşide ise Gezi eylemlerini ve eylemlerin barış sürecine olası etkilerini ve Türkiye siyaseti açısından önemini konuştuk.

Diana Taylor'ın “Tutku Politikası” isimli yazısı ise Meksika'daki benzer bir halk ayaklanmasını anlatıyor. Makale, seçim süreçleri ihlal edildiğinde veya yozlaştırıldığında, medya iktidar odaklarının eline geçtiğinde ve resmi kurumlar kararlarını şeffaf ve meşru bir şekilde alamadıklarında politik ve ekonomik adaletin tesisi için halklar ne gibi seçeneklere sahiptir sorusuna yanıt ararken, beden ve duyguların bu seçeneklerin örgütlenmesindeki işlevlerinin altını çiziyor.

Nilsen Gökçen'in “*Küçük Şeylerin Tanrısı*’nda Sınırları Sorgulamak” adlı makalesi Arundhati Roy'un *Küçük Şeylerin Tanrısı* adlı romanındaki ekofeminist açılımlara dikkat çekiyor; insanın doğaya tahakkümü ile insanlar arasındaki diğer tahakküm ilişkileri arasındaki bağlantıları sorguluyor.

Lynn M. Morgan ve Elizabeth F.S. Robert, “Latin Amerika’da Üreme Yönetimi” isimli makalesinde değişen nüfus ile üremenin siyasi rasyonalitelerini izlemeyi sağlamaya yönelik analitik bir araç olarak üreme yönetimi kavramını geliştirirken, üremeyle ilgili tartışmaların ahlak ve “haklar” çekişmesi üzerinden yürümesinin sınırlılıklarını tartışıyor.

Bu sayımızda son olarak Joan W. Scott'un Nisan 2013'te dergimizin misafiri olarak geldiği İstanbul'da yaptığı konuşmalardan biri olan “Toplumsal Cinsiyetin Yararları ve Sakıncaları”nı İngilizce ve Türkçe olarak yayımlıyoruz. Joan W. Scott bu yazısında, feministler tarafından dile getirildiği 1970'lerden bu yana, toplumsal cinsiyet kavramının dönüşümüne, bu kavramın hangi biçimlerde kullanıldığına ve tartışıldığına değiniyor. Scott yazısında, toplumsal cinsiyet kavramının, 21. yüzyılda cinsiyet, cinsellik ve toplumsal roller konusundaki –feministlerin

Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar 20

incelemesi ve dahil olması gereken– bir politik mücadele alanı olmaya devam edip etmeyeceğini sorguluyor.

Bu sayının kapağında yer alan fotoğrafların bir kısmı Narphotos Facebook albümünden alınmıştır. Fotoğrafların orijinalleri için www.narphotos.net adresini ziyaret edebilirsiniz.